

Projev prezidenta republiky při Terezínské tryzně

21.5.2023 - Petr Pavel | Správa Pražského hradu

Vážení přeživší a pamětníci, vážení ústavní činitelé, vážení velvyslanci, představitelé Židovské obce, dámy a pánové,

třetí květnovou neděli tradičně věnujeme uctění obětí nacistické genocidy. Na Národním hřbitově Terezín si už 76 let připomínáme více než 155 tisíc lidí, kteří prošli terezínským ghettem. Podle propagátorů zruďné nacistické ideologie založené na představě vlastní nadřazenosti se tito lidé provinili špatným etnickým původem. Jako Židé byli zbaveni základních lidských práv. Čelili děsivým životním podmínkám, ponižování, a také trvalému strachu, že budou deportováni tam, odkud není návratu.

Na oběti našich historických chyb nesmíme zapomínat. Nesmíme zapomínat na rodiny ani jednotlivce, kteří šlapali pěšky, s těžkými zavazadly v rukách, z nádraží v Bohušovicích do Terezína, a domnívali se, že jedou za prací, a že se o víkendu vrátí domů. Domov, bohužel, už mnozí z nich nikdy nespatri. Podle historiků každý čtvrtý vězeň v Terezíně zemřel. Téměř 90 tisíc osob odvezly transporty do vyhlazovacích táborů.

Norimberské rasové zákony představují tragické memento zla, jakého se člověk na člověku může dopustit. Ukázaly nám, jak zranitelná je lidská společnost pod tlakem propagandy a lživých zpráv. Je smutnou pravdou, že zločiny nacistického režimu procházely, protože většinová společnost o nich dlouho mlčela. Možná neměla sílu na odpor. Možná z pohodlnosti. Pomohla tomu i nacistická snaha skrýt pravdu a umění manipulace s myslí veřejnosti. Příkladem úspěchu propagandy je legenda o městě, které „Vůdce daroval Židům.“ Takto zněl název propagandistického filmu natáčeného právě v Terezíně.

Tato unikátní pevnost, po celé Evropě známá jako jeden z vrcholů vojenského inženýrství, se nakonec stala symbolem toho nejhoršího, čeho je člověk schopen. Odpovědnost za zločiny, které páchali naši předkové, musíme přijmout, a poučit se z nich. Neraď jsem se dočetl, že některé budovy v tomto městě, jsou v havarijním stavu nebo že se jejich část dokonce zřítíla. Je důležité, aby vláda intenzivně hledala cesty, jak postupné destrukci tohoto místa zabránit, protože je zdrojem naší historické paměti. Umožňuje předávat svědectví dalším generacím. Je to důležité kvůli současným hrozbám, jako jsou různé formy extremismu, fobií nebo vypjatého nacionalismu.

Podobně jako nacistická propaganda, tak i Putinovo Rusko, dnes označuje válku na Ukrajině za něco nutného a spravedlivého. Paradoxně za pokus o „denacifikaci“. Absurdní ruské lži, že stát s demokraticky zvoleným prezidentem židovského původu, jehož rodina přežila holokaust, potřebuje osvobodit od nacismu, musíme důrazně odmítnout. Je to pouze snaha, jak odvrátit pozornost od slabosti vlastního Putinova režimu a sjednotit ruské domácí publikum proti údajnému démonickému vnějšmu nepříteli.

Přál bych si, aby historie našim dětem a vnoučatům už nikdy v budoucnu nedala stejnou lekci jakou byla druhá světová válka. Doba není a nebude lehká. Občany v Česku, i v celé Evropě, trápí těžkosti každodenního života způsobené ekonomickými i sociálními důsledky války. Únava z války dostává politiky pod tlak a znesnadňuje úsilí o zodpovědné hospodaření se státními rozpočty. Udržet jednotu k podpoře Ukrajiny, tak bude stále náročnější. Na tomto místě bych proto chtěl apelovat, abychom

nerezignovali na naši společnou snahu Rusko na Ukrajině porazit a odmítnout tak ignorování pravidel mezinárodního řádu, kterého jsme svědky. Motivací by nám měla být právě naše historická zkušenost, o které dnes mluvíme. Je správné, že si ji připomínáme a dáváme do souvislosti s dnešní situací. Jen tak se můžeme vyhnout opakování chyb minulosti.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/verejna-vystoupeni-a-rozhovory/projev-pr-ezidenta-republiky-pri-terezinske-tryzne-17118>